

Тарасова Н.І.
Дем'янюк Н.Ю.,

В.М. Верховинець і Полтавщина

Наша українська земля багата і щира своїми талантами. Саме вона дала світові видатного педагога, музикознавця, етнографа, диригента, хореографа і композитора Василя Миколайовича Верховинця /Костіва/ (1880–1938). Значний період його життя і творчості пов'язаний із Полтавщиною.

Вперше В.М. Верховинець приїхав до Полтави у 1906 році. Приводом до цього було запрошення вступити до трупи видатного українського театрального діяча Миколи Карповича Садовського, яка саме в Полтаві розпочинала свій перший театральний сезон 1906/1907 років. Василь Миколайович вразив корифея української сцени своїми надзвичайними акторськими здібностями і чудовим голосом. Він з успіхом виконував провідні партії в музичних виставах: Петра («Наталка Полтавка» М.Лисенка), Андрія («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського), Туррідю («Сільська честь» П. Масканьї) та інші. Водночас він працював з хором, оркестром, розучуючи сцени з опер і спектаклів репертуару трупи. Поставлені ним хореографічні номери відзначались соковитим національним колоритом, передавали справжній дух і характер українського народного танцю. Крім того Василь Миколайович організував гурток молоді, з яким вивчав український танець та влаштовував на сцені театру М.К. Садовського хореографічні вечори [1, с.13].

У 1909 році В.М. Верховинець узяв шлюб з артисткою театру М.К. Садовського Євдокією Іванівною Долею та оселився у будинку її батьків у Полтаві по вулиці Гора Марата, 19 (тепер – вулиця В. Верховинця). Цікавим є історичний факт: висаджувати півонії коло будинку подружжя Верховинців допомагала славетна українська акторка Марія Заньковецька.

З 1920 по 1933 рік Василь Миколайович очолював кафедру мистецтвознавства в Полтавському інституті народної освіти (тепер – Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка). Він керував студентським хором, викладав курси «Мистецтвознавство» (співи й музика), читав лекції з теорії музики, методики музичного виховання, проводив практичні заняття з диригування, сольфеджію, постановки голосу, музичного інструменту (фортепіано, скрипка) [2, с.79]. В.М. Верховинець викладав і розроблений ним на фольклорному матеріалі спецкурс «Дитячі ігри». На заняттях він вивчав зі студентами рухливі музичні ігри і знайомив з методикою їх проведення. За спогадами його учнів, педагог подавав зміст гри, розподіляв ролі, і після засвоєння пісенного супроводу та хореографічних елементів, гра виконувалась студентами як цілісна синтетична жанрова форма. «На уроки Василя Миколайовича збігались майже всі слухачі інституту, – розповідав О.А. Перунов, – одні, щоб брати участь в іграх, інші – просто спостерігати.

Василь Миколайович викладав без записок і конспектів, працював натхненно, до самозабуття» [3, с.7].

Водночас В.М. Верховинець викладав українські народні танці у трудшкoлі ім. І. Котляревського, приміщення якої, на жаль, до нашого часу не збереглося.

Разом із відомими музичними діячами Федором Попадичем і Олександром Свешниковим педагог очолював протягом багатьох років Полтавську окружну хорову капелу. Він був блискучим майстром вокально-хорової справи і переважне значення надавав виконанню обробок українських народних пісень («Очерет лугом гуде», «Ой дівчина по гриби ходила», «На вгороді калина», «Ой у полі вітер віє» та ін.). Влаштуваючи у Полтаві численні виступи капели, студентського хору інституту народної освіти, організуючи концерти зведених хорів, В.М. Верховинець сприяв пропаганді і популяризації українського народного мистецтва. За свідченням сучасників, він користувався заслуженою повагою і любов'ю полтавської публіки [2, с. 80].

З Полтавщиною пов'язана ще одна визначна подія у творчому житті В.М. Верховинця – організація у Полтавському ІНО у 1930 році жіночого театралізованого хорового ансамблю «Жінхоранс». Цей колектив у своїх виступах уперше представив новий сценічний жанр – театралізовану пісню. У ньому В.М. Верховинець успішно застосував прийом інсценізації, завдяки якому найбільш повно розкривався художній образ і зміст твору, пісня відтворювалась не лише з музичного боку, але й наочно [2, с. 80]. Концерти «Жінхорансу» користувались великою популярністю, заслуженим визнанням і були справжнім явищем у культурному житті України.

Сьогодні один з корпусів Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка прикрашає меморіальна дошка, що присвячена пам'яті видатного педагога і митця, а на психолого-педагогічному факультеті створено музей В.М. Верховинця та українського народного хору «Калина».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Верховинець Я.В. В.М. Верховинець: Нарис про життя і творчість // Верховинець В.М. Теорія українського народного танцю. – 5-е вид. – К.: Муз. Україна, 1990. – С. 13 – 35.
2. Дем'янко Н.Ю. Василь Верховинець: педагогічна діяльність // Рідна школа. – 1999. – № 11. – С. 77–80.
3. Верховинець Я.В. Про «Весняночку» та її автора // Верховинець В.М. Весняночка. – 5-е. – вид. – К.: Муз. Україна, 1989. – С. 5 – 20.